

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket

Lupaako laki liikaa?

Selvitys lastensuojelulain asettamien
määräaikojen noudattamisesta Etelä-Suomen
aluehallintoviraston toimialueen kunnissa

Mira Miettinen ja Marja-Leena Stenroos

PERUSPALVELUT, OIKEUSTURVA JA LUVAT

15/2011

Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja
Publikationer från Regionförvaltningsverket i Södra Finland

f/ Aluehallintovirasto

Regionförvaltningsverket

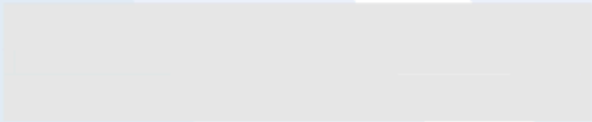

Julkaisija / Utgivare
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket i Södra Finland

ISSN 1798-8314 (PDF)
ISSN 1798-8306 (nid.)

ISBN 978-952-5890-25-9 (PDF)
ISBN 978-952-5890-26-6 (nid.)

Hämeenlinna 2011
Tavastehus 2011

Julkaisija / Utgivare Etelä-Suomen aluehallintovirasto Regionförvaltningsverket i Södra Finland

ISSN 1798-8314 (PDF) ISSN 1798-8306 (nid.)

ISBN 978-952-5890-25-9 (PDF) ISBN 978-952-5890-26-6 (nid.)

Hämeenlinna 2011 Tavastehus 2011

KUVAILEHTI

Etelä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja 15/2011

Tekijät Mira Miettinen ja Marja-Leena Stenroos		Julkaisu-aika 28.11.2011	
		Toimeksiantaja(t) Etelä-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä -	
Julkaisun nimi Lupaako laki liikaa? Selvitys lastensuojelulain asettamien määräaikojen noudattamisesta Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnissa.			
Tiivistelmä Tämän raportin tarkoituksena on selvittää, kuinka nyt jo useita vuosia voimassa olleen lastensuojelulain määräaikaivelvoitteisiin tällä hetkellä kyetään kunnissa vastaamaan. Kyseessä on seurantaselvitys, joka on jatkoa Etelä-Suomen lääninhallituksen vuosina 2008 ja 2009 tekemille selvityksille kuntien lastensuojelun tilanteesta. Aiemmissa selvityksissä kuntien lastensuojelun tilannetta on selvitetty perusteellisemmin, nyt tavoitteena oli keskittyä tarkastelemaan erityisesti lastensuojelulain asettamien määräaikojen toteutumista. Kyselyssä haluttiin koota ajantasaista tietoa myös siitä, millaisia asiakasmääriä avohuollon lastensuojelutyötä tekevillä sosiaalityöntekijöillä on ja ovatko työntekijät kelpoisuusehdot täyttäviä. Selvityksen tiedot koottiin kyselylomakkeilla, jotka lähetettiin postitse toimialueen kuntien tai lastensuojelusta vastaavien kuntayhtymien niille henkilöille, joiden vastuulla on lastensuojelun johtaminen. Kyselylomakkeita postitettiin kaikkiaan 42 kappaletta, ja ne kaikki palautuivat lopulta täytettyinä. Näin edustavalla otoksella voidaan kyselyn tuloksia pitää varsin luotettavina. Kysely koski ajanjaksoa 1.1. - 30.6.2011. Tulokset osoittavat, että suurin osa kunnista ei kykene noudattamaan lastensuojelulain asettamia määräaikoja. Vireille tulleista lastensuojeluasioista keskimäärin 89,6 %:n kohdalla kyettiin tekemään lain asettaman seitsemän arkipäivän määräajan sisällä ratkaisu siitä, johtaako ilmoitus toimenpiteisiin. Lastensuojelutarpeen selvityksistä keskimäärin 79,1 % valmistui kolmen kuukauden määräajan sisällä. Lastensuojeluilmoitusten määrä jatkaa kasvamistaan. Puolen vuoden tarkasteluaikana vastaanotettiin yhteensä lähes 23 000 lastensuojeluilmoitusta tai muulla tavoin vireille tullutta lastensuojeluasiaa. Näistä lastensuojelutarpeen selvitykseen johti 36,3 % ja edelleen lastensuojeluasiakkuuteen 13 %. Pätevistä sosiaalityöntekijöistä on alati kasvava pula lastensuojelun avohuollon kentällä. Kelpoisuusehdot täyttää vain 58 % lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijöistä. Yhdellä lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijällä on keskimäärin 35,8 asiakasperhettä. Suositeltavaa olisi, että yhdellä työntekijällä olisi korkeintaan 30 asiakasperhettä. Yli puolessa vastaajayksiköistä suositus ylittyi, kahdeksassa kunnassa asiakasperheitä oli jopa 50 tai enemmän yhtä sosiaalityöntekijää kohden. Asiakasperheiden määrät ovat kuitenkin kohtuullistuneet aiemmista vuosista useissa kunnissa.			
Asiasanat aluehallintovirasto, lastensuojelu, lastensuojelulaki, määräaika, riittävyys			
ISSN (painettu) 1798-8306	ISBN (painettu) 978-952-5890-26-6	ISSN (verkkojulkaisu) 1798-8314	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5890-25-9
Kokonaissivumäärä 48	Kieli suomi	Hinta -	
Julkaisija Etelä-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

Tekijät

Julkaisuaika Mira Miettinen ja

Marja-Leena Stenroos

28.11.2011

Toimeksiantaja(t) Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Toimielimen asettamispäivä -

Julkaisun nimi Lupaako laki liikaa? Selvitys lastensuojelulain asettamien määräaikojen noudattamisesta Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnissa.

Tiivistelmä

Tämän raportin tarkoituksena on selvittää, kuinka nyt jo useita vuosia voimassa olleen lastensuojelulain määräaikavelvoitteisiin tällä hetkellä kyetään kunnissa vastaamaan. Kyseessä on seurantaselvitys, joka on jatkoa Etelä-Suomen lääninhallituksen vuosina 2008 ja 2009 tekemille selvityksille kuntien lastensuojelun tilanteesta. Aiemmissa selvityksissä kuntien lastensuojelun tilannetta on selvitetty perusteellisemmin, nyt tavoitteena oli keskittyä tarkastelemaan erityisesti lastensuojelulain asettamien määräaikojen toteutumista. Kyselyssä haluttiin koota ajantasaista tietoa myös siitä, millaisia asiakasmääriä avohuollon lastensuojelutyötä tekeillä sosiaalityöntekijöillä on ja ovatko työntekijät kelpoisuusehdot täyttäviä.

Selvityksen tiedot koottiin kyselylomakkeilla, jotka lähetettiin postitse toimialueen kuntien tai lastensuojelusta vastaavien kuntayhtymien niille henkilöille, joiden vastuulla on lastensuojelun johtaminen. Kyselylomakkeita postitettiin kaikkiaan 42 kappaletta, ja ne kaikki palautuivat lopulta täytettyinä. Näin edustavalla otoksella voidaan kyselyn tuloksia pitää varsin luotettavina. Kysely koski ajanjaksoa 1.1. - 30.6.2011.

Tulokset osoittavat, että suurin osa kunnista ei kykene noudattamaan lastensuojelulain asettamia määräaikoja. Vireille tulleista lastensuojeluasioista keskimäärin 89,6 %:n kohdalla kyettiin tekemään lain asettaman seitsemän arkipäivän määräajan sisällä ratkaisu siitä, johtaako ilmoitus toimenpiteisiin. Lastensuojelutarpeen selvityksistä keskimäärin 79,1 % valmistui kolmen kuukauden määräajan sisällä.

Lastensuojeluilmoitusten määrä jatkaa kasvamistaan. Puolen vuoden tarkasteluaikana vastaanotettiin yhteensä lähes 23 000 lastensuojeluilmoitusta tai muulla tavoin vireille tullutta lastensuojeluasiaa. Näistä lastensuojelutarpeen selvitykseen johti 36,3 % ja edelleen lastensuojeluasiakkuuteen 13 %.

Pätevistä sosiaalityöntekijöistä on alati kasvava pula lastensuojelun avohuollon kentällä. Kelpoisuusehdot täyttää vain 58 % lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijöistä.

Yhdellä lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijällä on keskimäärin 35,8 asiakasperhettä. Suositeltavaa olisi, että yhdellä työntekijällä olisi korkeintaan 30 asiakasperhettä. Yli puolessa vastaajayksiköistä suositus ylittyi, kahdeksassa kunnassa asiakasperheitä oli jopa 50 tai

enemmän yhtä sosiaalityöntekijää kohden. Asiakasperheiden määrät ovat kuitenkin kohtuullistuneet aiemmista vuosissa useissa kunnissa. Asiasanat aluehallintovirasto, lastensuojelu, lastensuojelulaki, määräaika, riittävyys

ISSN (painettu)

ISBN

(verkkojulkaisu) 1798-8306

978-952-5890-25-9

Kokonaissivumäärä 48

ISBN (painettu)

ISSN (verkkojulkaisu) 978-952-5890-26-6

1798-8314

Hinta -

Julkaisija Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Kieli suomi

Paino -

INFORMATIONSSIDA

Publikationer från Regionförvaltningsverket i Södra Finland 15/2011

Sammanställd av	Utgivningsdatum		
Mira Miettinen och Marja-Leena Stenroos	28.11.2011		
	Uppdragsgivare		
	Regionförvaltningsverket i Södra Finland		
	Datum för tillsättandet av organet		
	-		
Publikationens titel			
Lovar lagen för mycket? Utredning om hur tidsfristerna enligt barnskyddslagen iakttas i kommunerna inom Regionförvaltningsverket i Södra Finlands verksamhetsområde.			
Referat			
Denna rapport syftar till att ta reda på hur kommunerna klarar av att följa de tidsfrister som bestäms i barnskyddslagen, som nu varit i kraft redan i flera år. Detta är en fortsättning på de utredningar om kommunernas barnskydd som Länsstyrelsen i Södra Finlands län genomförde 2008 och 2009. I de tidigare utredningarna undersöktes kommunernas barnskydd mer utförligt, medan denna utredning särskilt har granskat hur kommunerna följer tidsfristerna enligt barnskyddslagen. Undersökningens syfte var också att få aktuell information om hur många klienter socialarbetarna inom öppenvårdens barnskydd har och om socialarbetarna uppfyller behörighetskraven. Enkätundersökningen skickades per post till de personer som leder barnskyddet i Södra Finlands kommuner eller i samkommuner med ansvar för barnskyddet. Sammanlagt skickades 42 enkäter ut och alla kom slutligen tillbaka ifyllda. Med ett så representativt urval kan enkätresultaten anses vara tämligen tillförlitliga. Enkäten gällde perioden 1.1 – 30.6.2011. Resultaten visar att största delen av kommunerna inte klarar av att följa de tidsfrister som bestäms i barnskyddslagen. Av de barnskyddsärenden som hade inletts klarade man i 89,6 % av fallen av att avgöra om anmälan ska leda till åtgärder inom den tidsfrist på sju vardagar som bestäms i lagen. Av utredningarna om behov av barnskydd blev i genomsnitt 79,1 % färdiga inom tidsfristen på tre månader. Barnskyddsanmälningarna har fortsatt att växa. Under de sex månader som undersökningen gällde kom det in sammanlagt nästan 23 000 barnskyddsanmälningar eller barnskyddsärenden som inletts på annat sätt. Av dessa ledde 36,3 % till en utredning av behovet av barnskydd och 13 % till en klientrelation inom barnskyddet. Inom barnskyddets öppenvård råder en ständigt växande brist på behöriga socialarbetare. Endast 58 % av socialarbetarna inom barnskyddets öppenvård uppfyller behörighetskraven. En socialarbetare inom barnskyddets öppenvård har i genomsnitt 35,8 klientfamiljer. Rekommendationen är högst 30 klientfamiljer per socialarbetare. I mer än hälften av de svarande enheterna överskreds denna rekommendation. I åtta kommuner var antalet klientfamiljer per socialarbetare så många som 50 eller ännu fler. I många kommuner är antalet klientfamiljer dock mer rimligt jämfört med de tidigare åren.			
Ämnesord			
regionförvaltningsverket, barnskydd, barnskyddslagen, tidsfrist, tillräcklighet			
ISSN (tryckt)	ISBN (tryckt)	ISSN (webbpublikation)	ISBN (webbpublikation)
1798-8306	978-952-5890-26-6	1798-8314	978-952-5890-25-9
Sidantal	Språk		Pris
48	finska		-
Utgivare		Tryckeri	
Regionförvaltningsverket i Södra Finland		-	

Sammanställd av

Mira Miettinen och Marja-Leena Stenroos

Utgivningsdatum 28.11.2011

Uppdragsgivare Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Datum för tillsättandet av organet -

Publikationens titel Lovar lagen för mycket? Utredning om hur tidsfristerna enligt barnskyddslagen iakttas i kommunerna inom Regionförvaltningsverket i Södra Finlands verksamhetsområde.

Referat

Denna rapport syftar till att ta reda på hur kommunerna klarar av att följa de tidsfrister som bestäms i barnskyddslagen, som nu varit i kraft redan i flera år. Detta är en fortsättning på de utredningar om kommunernas barnskydd som Länsstyrelsen i Södra Finlands län genomförde 2008 och 2009. I de tidigare utredningarna undersöktes kommunernas barnskydd mer utförligt, medan denna utredning särskilt har granskat hur kommunerna följer tidsfristerna enligt barnskyddslagen. Undersökningens syfte var också att få aktuell information om hur många klienter socialarbetarna inom öppenvårdens barnskydd har och om socialarbetarna uppfyller behörighetskraven.

Enkätundersökningen skickades per post till de personer som leder barnskyddet i Södra Finlands kommuner eller i samkommuner med ansvar för barnskyddet. Sammanlagt skickades 42 enkäter ut och alla kom slutligen tillbaka ifyllda. Med ett så representativt urval kan enkätresultaten anses vara tämligen tillförlitliga. Enkäten gällde perioden 1.1 – 30.6.2011.

Resultaten visar att största delen av kommunerna inte klarar av att följa de tidsfrister som bestäms i barnskyddslagen. Av de barnskyddsärenden som hade inletts klarade man i 89,6 % av fallen av att avgöra om anmälan ska leda till åtgärder inom den tidsfrist på sju vardagar som bestäms i lagen. Av utredningarna om behov av barnskydd blev i genomsnitt 79,1 % färdiga inom tidsfristen på tre månader.

Barnskyddsanmälningarna har fortsatt att växa. Under de sex månader som undersökningen gällde kom det in sammanlagt nästan 23 000 barnskyddsanmälningar eller barnskyddsärenden som inletts på annat sätt. Av dessa ledde 36,3 % till en utredning av behovet av barnskydd och 13 % till en klientrelation inom barnskyddet.

Inom barnskyddets öppenvård råder en ständigt växande brist på behöriga socialarbetare. Endast 58 % av socialarbetarna inom barnskyddets öppenvård uppfyller behörighetskraven.

En socialarbetare inom barnskyddets öppenvård har i genomsnitt 35,8 klientfamiljer. Rekommendationen är högst 30 klientfamiljer per socialarbetare. I mer än hälften av de svarande enheterna överskreds denna rekommendation. I åtta kommuner var antalet klientfamiljer per socialarbetare så många som 50 eller ännu fler. I många kommuner är antalet klientfamiljer dock mer rimligt jämfört med de tidigare åren.

Ämnesord regionförvaltningsverket, barnskydd, barnskyddslagen, tidsfrist, tillräcklighet

ISSN (tryckt)

ISBN (tryckt)

ISSN (webbpublikation)

ISBN

(webbpublikation) 1798-8306

978-952-5890-26-6

1798-8314

978-952-5890-25-9

Sidantal 48

Språk

Pris finska

-

Utgivare Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Tryckeri -

Sisällysluettelo

1. Johdanto	6
2. Toimintaympäristö	7
2.1. Kuntaliitokset	7
2.2. Liikelaikokset, kuntayhtymät ja yhteistoiminta-alueet	7
2.3. Väestötietoja	8
3. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden riittävyys ja pätevyys	15
3.1. Pätevyys	17
3.2. Riittävyys	20
3.3. Työpareista	26
4. Määräaikaisten noudattaminen	27
5. Kehityssuuntia	39
5.1. Henkilöstön riittävyys ja pätevyys	39
5.2. Määräaikaisten noudattaminen	42
6. Yhteenveto	45
7. Pohdinta ja toimenpide-ehdotukset	46
8. Lähteet	47

Sisällysluettelo

1. Johdanto	6
.....	2.
Toimintaympäristö	7
.....	2.1.
Kuntaliitokset	7
2.2. Liikelaitokset, kuntayhtymät ja yhteistoiminta-alueet	7
2.3. Väestötietoja	8
3. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden riittävyys ja pätevyys	15
3.1. Pätevyys	17
3.2. Riittävyys	20
3.3. Työpareista	26
4. Määräaikojen noudattaminen	27
.....	5.
.....	5.1.
Henkilöstön riittävyys ja pätevyys	39
5.2. Määräaikojen noudattaminen	42
6. Yhteenveto	45
.....	7.
Pohdinta ja toimenpide-ehdotukset	46
8. Lähteet	47
.....	

1. Johdanto

Uusi lastensuojelulaki on ollut voimassa nyt neljättä vuotta. Lakiuudistus toi mukanaan muun muassa velvoittavat määräajat lastensuojelun avohuollon työhön. Lain 26 § mukaan lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi sosiaalityöntekijän on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai vastaavan yhteydenoton vastaanottamisesta ratkaistava, onko asian vireille tulon johdosta ryhdyttävä 27 §:ssä tarkoitetun lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen vai onko asia selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin. Lain 27 § edellyttää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tekemän selvityksen lapsen tilanteesta. Selvityksessä arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Selvityksen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta.

Lain tultua voimaan se asetti lastensuojelun järjestämisvastuussa oleville kunnille haasteita käytännön työn järjestämiselle. Tiukkojen aikarajojen ja puutteellisten henkilöstöresurssien välinen ristiriita koettiin ongelmallisena (Suojeleeko laki lasta, 15). Pätevistä sosiaalityöntekijöistä oli pulaa. Etelä-Suomen lääninhallitus selvitti vuonna 2008 *Suojeleeko laki lasta* -raportissaan tuolloin 10 kuukautta voimassa olleen lastensuojelulain toteutumista toimialueensa kunnissa. Selvitykselle tehtiin seurantaselvitys *Suojeleeko laki lasta II* vuonna 2009. Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira teki huhtikuussa 2010 maanlaajuisen kuntiin kohdennetun kyselyn lastensuojelulain määräaikojen noudattamisesta vuonna 2009 ja arviota määräaikojen noudattamisesta kyselyhetkellä.

Tämän raportin tarkoituksena on selvittää, kuinka nyt jo useita vuosia voimassa olleen ja siten vakiintuneen lastensuojelulain määräaikaivelvoitteisiin tällä hetkellä kyetään kunnissa vastaamaan. Kyseessä on seurantaselvitys, joka on jatkoa edellä mainituille Etelä-Suomen lääninhallituksen vuosina 2008 ja 2009 sekä Valviran vuonna 2010 tekemille selvityksille kuntien lastensuojelun tilanteesta. Näissä aiemmissa selvityksissä kuntien lastensuojelun tilannetta on selvitetty perusteellisemmin, nyt tavoitteena oli keskittyä tarkastelemaan lastensuojelulain asettamien määräaikojen toteutumista. Lastensuojelutyötä tekevien sosiaalityöntekijöiden riittävyys ja pätevyys ovat olennaisia tekijöitä, jotta kunnat pystyvät vastaamaan lain asettamiin velvoitteisiin. Tämän vuoksi kyselyssä haluttiin koota ajantasaisia tietoja myös siitä, millaisia asiakasmääriä avohuollon lastensuojelutyötä tekeillä sosiaalityöntekijöillä on ja ovatko työntekijät kelpoisuusehdot täyttäviä.

Selvityksen tiedot koottiin kyselylomakkeilla, jotka lähetettiin postitse toimialueen kuntien tai lastensuojelusta vastaavien kuntayhtymien niille henkilöille, joiden vastuulla on lastensuojelun johtaminen. Kyselylomakkeita postitettiin kaikkiaan 42 kappaletta, ja ne kaikki palautuivat lopulta täytettyinä. Näin edustavalla otoksella voidaan kyselyn tuloksia pitää varsin luotettavina. Hyvää vastausprosenttia selittää osaltaan päätös lähestyä ylimmän johdon sijasta suoraan sitä henkilöä, jonka työkuvaan lastensuojelun johtaminen kunnassa kuuluu.

Vertailua aiempien vuosien tilanteisiin voidaan selvitystä varten kerättyjen tietojen avulla tehdä vain hyvin karkeasti ja suuntaa-antavasti. Vertailu on hankalaa, sillä kuntarakenne on muuttunut: kuntia on yhdistynyt ja monet kunnat ovat organisoineet toimintaansa erilaisin yhteistoiminta-aluejärjestelyin. Lisäksi aiempina vuosina osa kunnista on jättänyt vastaamatta kyselyyn. Vertailutiedot on koottu omaksi luvukseen raportin loppuosaan.

Raportti koostuu kuudesta osasta. Ensimmäisessä luvussa esitellään Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta toimintaympäristönä: millainen kuntarakenne on, kuinka lastensuojelupalvelut on järjestetty ja millainen on väestön määrä ja rakenne. Ensimmäinen luku

1. Johdanto

Uusi lastensuojelulaki on ollut voimassa nyt neljättä vuotta. Lakiuudistus toi mukanaan muun muassa velvoittavat määräajat lastensuojelun avohuollon työhön. Lain 26 § mukaan lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi sosiaalityöntekijän on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai vastaavan yhteydenoton vastaanottamisesta ratkaistava, onko asian vireille tulon johdosta ryhdyttävä 27 §:ssä tarkoitetun lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen vai onko asia selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin. Lain 27 § edellyttää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tekemän selvityksen lapsen tilanteesta. Selvityksessä arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Selvityksen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta.

Lain tultua voimaan se asetti lastensuojelun järjestämisvastuussa oleville kunnille haasteita käytännön työn järjestämiselle. Tiukkojen aikarajojen ja puutteellisten henkilöstöresurssien välinen ristiriita koettiin ongelmallisena (Suojeleeko laki lasta, 15). Pätevistä sosiaalityöntekijöistä oli pulaa. Etelä-Suomen lääninhallitus selvitti vuonna 2008 Suojeleeko laki lasta -raportissaan tuolloin 10 kuukautta voimassa olleen lastensuojelulain toteutumista toimialueensa kunnissa. Selvitykselle tehtiin seurantaselvitys Suojeleeko laki lasta II vuonna 2009. Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira teki huhtikuussa 2010 maanlaajuisen kuntiin kohdennetun kyselyn lastensuojelulain määräaikojen noudattamisesta vuonna 2009 ja arviota määräaikojen noudattamisesta kyselyhetkellä.

Tämän raportin tarkoituksena on selvittää, kuinka nyt jo useita vuosia voimassa olleen ja siten vakiintuneen lastensuojelulain määräaikavelvoitteisiin tällä hetkellä kyetään kunnissa vastaamaan. Kyseessä on seurantaselvitys, joka on jatkoa edellä mainituille Etelä-Suomen lääninhallituksen vuosina 2008 ja 2009 sekä Valviran vuonna 2010 tekemille selvityksille kuntien lastensuojelun tilanteesta. Näissä aiemmissa selvityksissä kuntien lastensuojelun tilannetta on selvitetty perusteellisemmin, nyt tavoitteena oli keskittyä tarkastelemaan lastensuojelulain asettamien määräaikojen toteutumista. Lastensuojelutyötä tekevien sosiaalityöntekijöiden riittävyys ja pätevyys ovat olennaisia tekijöitä, jotta kunnat pystyvät vastaamaan lain asettamiin velvoitteisiin. Tämän vuoksi kyselyssä haluttiin koota ajantasaista tietoa myös siitä, millaisia asiakasmääriä avohuollon lastensuojelutyötä tekevillä sosiaalityöntekijöillä on ja ovatko työntekijät kelpoisuusehdot täyttäviä.

Selvityksen tiedot koottiin kyselylomakkeilla, jotka lähetettiin postitse toimialueen kuntien tai lastensuojelusta vastaavien kuntayhtymien niille henkilöille, joiden vastuulla on lastensuojelun johtaminen. Kyselylomakkeita postitettiin kaikkiaan 42 kappaletta, ja ne kaikki palautuivat lopulta täytettyinä. Näin edustavalla otoksella voidaan kyselyn tuloksia pitää varsin luotettavina. Hyvää vastausprosenttia selittää osaltaan päätös lähestyä ylimmän johdon sijasta suoraan sitä

henkilöä, jonka työnkuvaan lastensuojelun johtaminen kunnassa kuuluu.

Vertailua aiempien vuosien tilanteisiin voidaan selvitystä varten kerättyjen tietojen avulla tehdä vain hyvin karkeasti ja suuntaa-antavasti. Vertailu on hankalaa, sillä kuntarakenne on muuttunut: kuntia on yhdistynyt ja monet kunnat ovat organisoineet toimintaansa erilaisin yhteistoiminta-aluejärjestelyin. Lisäksi aiempina vuosina osa kunnista on jättänyt vastaamatta kyselyyn. Vertailutiedot on koottu omaksi luvukseen raportin loppuosaan.

Raportti koostuu kuudesta osasta. Ensimmäisessä luvussa esitellään Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta toimintaympäristönä: millainen kuntarakenne on, kuinka lastensuojelupalvelut on järjestetty ja millainen on väestön määrä ja rakenne. Ensimmäinen luku

tarjoaa taustoittavaa tietoa ja poikkeaa muista siten, että siinä tietoja esitellään kuntakohtaisesti. Itse selvityksen teossa päädyttiin kokoamaan tiedot siten, että ne vastaavat käytännössä olemassa olevia toimintarakenteita. Sote-alueiden tietoja tarkastellaan siis kautta raportin loppuosan kokonaisuutena eikä kuntakohtaisesti. Toisessa luvussa esitellään lastensuojelun henkilöstöresurssointitietoja sekä pätevien sosiaalityöntekijöiden määriä. Kolmannessa luvussa käydään läpi kuntien kykyä noudattaa lain asettamia määräaikoja lastensuojeluilmoitusten käsittelyssä ja lastensuojelutarpeen selvityksissä. Neljanteen lukuun on koottu tulosten rinnalle aiempien selvitysten lukuja ja näitä vertaillaan keskenään. Viidennessä luvussa esitetään selvityksen keskeisimmät tulokset tiivistetysti. Kuudennessa luvussa keskitytään selvityksen tulosten pohdintaan ja esitetään joitakin toimenpide-ehdotuksia.

2. Toimintaympäristö

Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella sijaitsee sekä taajaan asuttuja Helsingin metropolialueen kuntia että pieniä maaseutupaikajia. ESAVIN toimialue koostuu viidestä maakunnasta (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Uusimaa). Kuntia alueella on tällä hetkellä yhteensä 67 kappaletta ja sosiaalipalvelujen järjestäjätahoja (kunnat, kuntayhtymät tai sote-alueet) 42 kappaletta. Seuraavassa esitellään alueen väestö- ja erityisesti lapsiväestötietoja, sillä lasten määrällä on – tai ainakin tulisi olla – merkitystä lastensuojelupalveluja mitoitettaessa.

2.1. Kuntaliitokset

Vuoden 2009 alusta lukien on Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella tapahtunut kahdeksan kuntaliitosta, jotka koskevat 28 entistä kuntaa. Tulevaisuudessa tiedetään ainakin Lohjan ja Karjalohjan kuntien yhdistyvän uudeksi Lohjan kunnaksi vuonna 2013. Vuonna 2012 ei tiettävästi ole tulossa kuntaliitoksia ESAVIN alueella eikä muuallakaan Suomessa.

Taulukko 1. Kuntaliitokset ESAVIN alueella vuosina 2009 – 2011.

1.1.2009	Lammi, Renko, Hämeenlinna, Tuulos, Kalvola, Hauho → Hämeenlinna Kouvola, Anjalankoski, Jaala, Kuusankoski, Elimäki, Valkeala → Kouvola Lappeenranta, Joutseno → Lappeenranta Lohja, Sammatli → Lohja Karjaa, Pohja, Tammisaari → Raasepori
1.1.2010	Ylämaa, Lappeenranta → Lappeenranta Loviisa, Pernaja, Ruotsinpyhtää, Liljendal → Loviisa
1.1.2011	Artjärvi, Orimattila → Orimattila

2.2. Liikelaitokset, kuntayhtymät ja yhteistoiminta-alueet

Monet kunnat järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut tai osan niistä muuten kuin itsenäisesti, esimerkiksi isäntäkunta- tai kuntayhtymämallin mukaisesti. Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnista 34 järjestää lastensuojelupalvelunsa itsenäisesti ja 32 kuntaa on osallisena ko. palveluja järjestävässä yhteistoiminta-alueessa, joita on yhteensä kahdeksan. Lisäksi Etelä-Karjalassa sijaitseva Suomenniemen kunta ostaa lastensuojelupalvelunsa Mikkelistä.

tarjoaa taustoittavaa tietoa ja poikkeaa muista siten, että siinä tietoja esitellään kuntakohtaisesti. Itse selvityksen teossa päädyttiin kokoamaan tiedot siten, että ne vastaavat käytännössä olemassa olevia toimintarakenteita. Sote-alueiden tietoja tarkastellaan siis kautta raportin loppuosan kokonaisuutena eikä kuntakohtaisesti. Toisessa luvussa esitellään lastensuojelun henkilöstöresurssointitietoja sekä pätevien sosiaalityöntekijöiden määriä. Kolmannessa luvussa käydään läpi kuntien kykyä noudattaa lain asettamia määräaikoja lastensuojeluilmoitusten käsittelyssä ja lastensuojelutarpeen selvityksissä. Neljänteen lukuun on koottu tulosten rinnalle aiempien selvitysten lukuja ja näitä vertaillaan keskenään. Viidennessä luvussa esitetään selvityksen keskeisimmät tulokset tiivistetysti. Kuudennessa luvussa keskitytään selvityksen tulosten pohdintaan ja esitetään joitakin toimenpide- ehdotuksia.

2. Toimintaympäristö

Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella sijaitsee sekä taajaan asuttuja Helsingin metropolialueen kuntia että pieniä maaseutupitäjiä. ESAVIN toimialue koostuu viidestä maakunnasta (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Uusimaa). Kuntia alueella on tällä hetkellä yhteensä 67 kappaletta ja sosiaalipalvelujen järjestäjätahoja (kunnat, kuntayhtymät tai sote-alueet) 42 kappaletta. Seuraavassa esitellään alueen väestö- ja erityisesti lapsiväestötietoja, sillä lasten määrällä on – tai ainakin tulisi olla – merkitystä lastensuojelupalveluja mitoitettaessa.

2.1. Kuntaliitokset

Vuoden 2009 alusta lukien on Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella tapahtunut kahdeksan kuntaliitosta, jotka koskevat 28 entistä kuntaa. Tulevaisuudessa tiedetään ainakin Lohjan ja Karjalohjan kuntien yhdistyvän uudeksi Lohjan kunnaksi vuonna 2013. Vuonna 2012 ei tiettävästi ole tulossa kuntaliitoksia ESAVIN alueella eikä muuallakaan Suomessa.

Taulukko 1. Kuntaliitokset ESAVIN alueella vuosina 2009 – 2011.

1.1.2009 Lammi, Renko, Hämeenlinna, Tuulos, Kalvola, Hauho → Hämeenlinna

Kouvola, Anjalankoski, Jaala, Kuusankoski, Elimäki, Valkeala → Kouvola
Lappeenranta, Joutseno → Lappeenranta
Lohja, Sammatti → Lohja
Karjaa, Pohja, Tammisaari → Raasepori

1.1.2010 Ylämaa, Lappeenranta → Lappeenranta
Loviisa, Pernaja, Ruotsinpyhtää, Liljendal → Loviisa

2.2. Liikelaitokset, kuntayhtymät ja yhteistoiminta-alueet

Monet kunnat järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut tai osan niistä muuten kuin itsenäisesti, esimerkiksi isäntäkunta- tai kuntayhtymämallin mukaisesti. Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnista 34 järjestää lastensuojelupalvelunsa itsenäisesti ja 32 kuntaa on osallisena ko. palveluja järjestävässä yhteistoiminta-alueessa, joita on yhteensä kahdeksan. Lisäksi Etelä-Karjalassa sijaitseva Suomenniemen kunta ostaa lastensuojelupalvelunsa Mikkelistä.

Taulukko 2. ESAVIN toimialueen lastensuojelupalveluja järjestävät yhteistoiminta-alueet.

Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Padasjoki	→ Peruspalvelukeskus Oiva -liikelaitos
Hartola, Iitti, Myrskylä, Nastola, Pukkila, Orimattila, Sysmä	→ Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä
Karkkila, Vihä, Nummi-Pusula	→ Perusturvakuntayhtymä Karviainen
Lohja, Siuntio, Inkoo, Karjalohja	→ LOST-alue
Virolahdi, Miehikkälä	→ Kaakon kaksikko
Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Taipalsaari	→ Eksote
Lapinjärvi, Loviisa	→ Lapinjärven kunnan ja Loviisan kaupungin yhteinen yhteistoiminta-alue
Mäntsälä, Pornainen	→ Mustijoen perusturva

2.3. Väestötietoja

Seuraavaksi esitellään tällä hetkellä olemassa olevat kunnat Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella, niiden väkiluvut, lapsiväestön osuus sekä kuulumiset sote-alueisiin. Tiedot on koottu maakunnittain. Tilastotiedot ovat 31.12.2010 tietoja.

Etelä-Karjala

Etelä-Karjalan maakunnan kunnista kahdeksan on järjestänyt lastensuojelun palvelut yhteisesti 1.1.2010 alkaen. Eksote eli Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri vastaa suuresta, noin sadan tuhannen asukkaan väestöpohjasta. Imatra järjestää lastensuojelupalvelunsa itse ja Suomenniemi ostaa lastensuojelupalvelunsa Mikkelistä.

Taulukko 3. Etelä-Karjalan maakunnan kuntien väestö 31.12.2010.

Kunta	Sote-alue	Väkiluku 31.12.2010	0-17-vuotiaita 31.12.2010	Lapsiväestön osuus (%) 31.12.2010
Imatra		28 533	4 798	16,8 %
Lappeenranta	Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote, 8 kuntaa, yhteisväkiluku 104 366, lapsiväestön osuus 18 %	71 989	13 120	18,2 %
Lemi		3 064	661	21,6 %
Luumäki		5 147	884	17,2 %
Parikkala		5 787	825	14,3 %
Rautjärvi		3 937	586	14,9 %
Ruokolahti		5 668	975	17,2 %
Savitaipale		3 863	615	15,9 %
Taipalsaari		4 911	1 133	23,1 %
Suomenniemi		804	135	16,8 %

Etelä-Karjalan kunnissa (Suomenniemeä lukuun ottamatta) lapsiväestön osuus on pienentynyt kymmenvuotistarkastelussa. Parikkala on koko ESAVIN lapsikäyhin kunta.

Taulukko 2. ESAVIN toimialueen lastensuojelupalveluja järjestävät yhteistoiminta-alueet.

Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Padasjoki → Peruspalvelukeskus Oiva -liikelaitos

Hartola, Iitti, Myrskylä, Nastola, Pukkila, Orimattila, Sysmä → Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä Karkkila, Vihti, Nummi-Pusula → Perusturvakuntayhtymä Karviainen Lohja, Siuntio, Inkoo, Karjalohja → LOST-alue Virolahti, Miehikkälä → Kaakon kaksikko Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Taipalsaari

→ **Eksote**

Lapinjärvi, Loviisa → Lapinjärven kunnan ja Loviisan kaupungin

yhteinen yhteistoiminta-alue Mäntsälä,

Pornainen → Mustijoen perusturva

2.3. Väestötietoja

Seuraavaksi esitellään tällä hetkellä olemassa olevat kunnat Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella, niiden väkiluvut, lapsiväestön osuus sekä kuulumiset sote-alueisiin. Tiedot on koottu maakunnittain. Tilastotiedot ovat 31.12.2010 tietoja.

Etelä-Karjala

Etelä-Karjalan maakunnan kunnista kahdeksan on järjestänyt lastensuojelun palvelut yhteisesti 1.1.2010 alkaen. Eksote eli Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri vastaa suuresta, noin sadan tuhannen asukkaan väestöpohjasta. Imatra järjestää lastensuojelupalvelunsa itse ja Suomenniemi ostaa lastensuojelupalvelunsa Mikkelistä.

Taulukko 3. Etelä-Karjalan maakunnan kuntien väestö 31.12.2010.

Kunta Sote-alue Väkiluku

31.12.2010

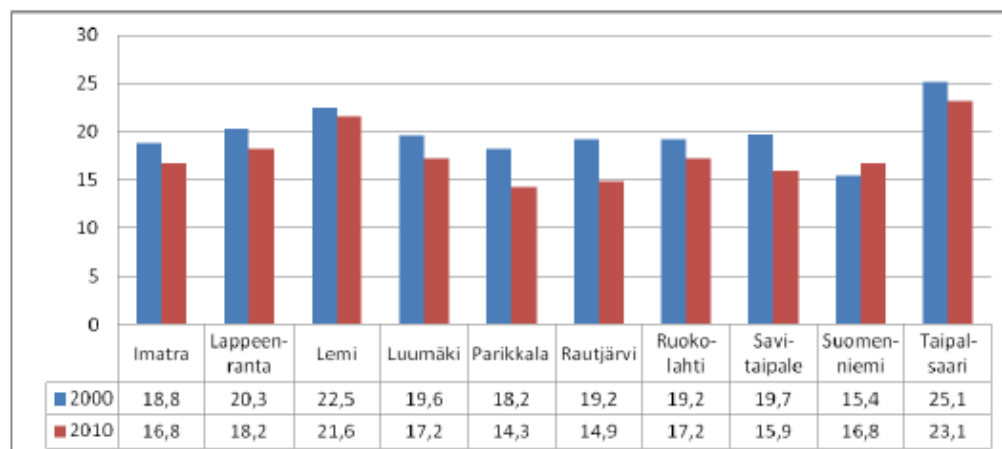
0-17-vuotiaita 31.12.2010

Lapsiväestön osuus (%) 31.12.2010 Imatra 28 533 4 798 16,8 % Lappeenranta Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote, 8 kuntaa, yhteisväkiluku 104 366, lapsiväestön osuus 18 %

**71 989 13 120 18,2 % Lemi 3 064 661 21,6 %
Luumäki 5 147 884 17,2 % Parikkala 5 787 825 14,3 % Rautjärvi 3 937 586 14,9 % Ruokolahti 5 668 975 17,2 %
Savitaipale 3 863 615 15,9 % Taipalsaari 4 911 1 133 23,1 % Suomenniemi 804 135 16,8 %**

Etelä-Karjalan kunnissa (Suomenniemeä lukuun ottamatta) lapsiväestön osuus on pienentynyt kymmenvuotistarkastelussa. Parikkala on koko ESAVIN lapsiköyhin kunta.

Kuvio 1. 0-17-vuotiaiden osuus Etelä-Karjalan kunnissa vuosina 2000 ja 2010, % väestöstä (Lähde: Tilastokeskus).

Kanta-Häme

Kanta-Hämeen maakunnassa kaikki kunnat vastaavat sosiaalipalveluidensa tuottamisesta itsenäisesti.

Taulukko 4. Kanta-Hämeen maakunnan kuntien väestö 31.12.2010.

Kunta	Väkiluku 31.12.2010	0-17-vuotiaita 31.12.2010	Lapsiväestön osuus (%) 31.12.2010
Forssa	17 904	3 029	16,9 %
Hattula	9 657	2 196	22,7 %
Hausjärvi	8 815	2 092	23,7 %
Humppila	2 506	517	20,6 %
Hämeenlinna	66 829	12 773	19,1 %
Janakkala	16 892	3 847	22,8 %
Jokioinen	5 720	1 313	23,0 %
Loppi	8 273	1 962	23,7 %
Riihimäki	28 803	5 894	20,5 %
Tammela	6 591	1 444	21,9 %
Ypäjä	2 565	486	18,9 %

Humppilassa, Janakkalassa ja Lopella lasten osuus on kymmenvuotistarkastelussa hienoisessa kasvussa, muissa kunnissa lasten osuus on laskeva. Maakunnan lapsiköyhin kunta on Forssa.

Kuvio 1. 0-17-vuotiaiden osuus Etelä-Karjalan kunnissa vuosina 2000 ja 2010, % väestöstä (Lähde: Tilastokeskus).

Kanta-Häme

Kanta-Hämeen maakunnassa kaikki kunnat vastaavat sosiaalipalveluidensa tuottamisesta itsenäisesti.

Taulukko 4. Kanta-Hämeen maakunnan kuntien väestö 31.12.2010.

Kunta Väkiluku

31.12.2010

0-17-vuotiaita 31.12.2010

Lapsiväestön osuus (%) 31.12.2010 Forssa 17 904 3 029 16,9 % Hattula 9 657 2 196 22,7 % Hausjärvi 8 815 2 092 23,7 % Humppila 2 506 517 20,6 % Hämeenlinna 66 829 12 773 19,1 % Janakkala 16 892 3 847 22,8 % Jokioinen 5 720 1 313 23,0 % Loppi 8 273 1 962 23,7 % Riihimäki 28 803 5 894 20,5 % Tammela 6 591 1 444 21,9 % Ypäjä 2 565 486 18,9 %

Humppilassa, Janakkalassa ja Lopella lasten osuus on kymmenvuotistarkastelussa hienoisessa kasvussa, muissa kunnissa lasten osuus on laskeva. Maakunnan lapsikäyhin kunta on Forssa.